

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6424-1/2023-173-177>

ORCID 0000-0002-2897-0813

ПОЛИЩУК Віталій

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри спортивних дисциплін і туризму,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
м. Переяслав, Україна

POTUZHNIY Olexander

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Sports Disciplines and Tourism, Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav, Ukraine

✉ vitalii05@ukr.net

ORCID 0000-0002-3144-9420

ПОТУЖНИЙ Олександр

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спортивних дисциплін і туризму,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
м. Переяслав, Україна

POLISHCHUK Vitaly

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Sports Disciplines and Tourism, Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav, Ukraine

✉ vanyawest777@gmail.com

ORCID 0000-0002-2897-0813

КУЗЬКОВА Марія

студентка III курсу
факультет української і іноземної філології
Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
м. Переяслав, Україна

KUZKOVA Maria

3rd year student
Faculty of Ukrainian and Foreign Philology
Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav,
Pereiaslav, Ukraine

ШКІЛЬНІ СПОРТИВНІ СПОРУДИ ТА ЇХ КООПЕРАТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ В СИСТЕМІ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**SCHOOL SPORTS FACILITIES AND THEIR COOPERATIVE USE IN THE SYSTEM OF PHYSICAL CULTURE AND HEALTH ACTIVITIES****Анотація.**

Вступ. В статті розглянуто місце шкільних спортивних споруд в загальній мережі фізкультурно-спортивних закладів та запропоновано концепцію їх кооперованого використання в системі фізкультурно-оздоровчої діяльності в соціально-побутовій та виробничій сферах.

Мета. З'ясувати місце шкільних спортивних споруд в загальній інфраструктурі фізкультурної діяльності і визначити доцільність та ефективність їх кооперованого використання.

Методи. Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; аналіз нормативних і програмно-методичних документів у сфері фізичної культури і спорту.

Результати. Дослідження підтверджує необхідність зміни структур фізкультурної діяльності, та відповідно характеру інфраструктури, що її обслуговує. Єдина система фізкультурної діяльності «дитячий спорт» – міський спорт (клубний та масовий) – спорт вищих досягнень повністю відповідає за змістом системі фізична рекреація (або фізкультурно-оздоровча діяльність) – масовий спорт – спорт вищих досягнень. Фізичне виховання перестає існувати як самостійний вид фізкультурної діяльності, а фізкультурно-спортивна робота в школах відповідає за змістом загальній категорії фізкультурно-оздоровчої діяльності або інакше фізичної рекреації, «дитячого спорту». Єдиний характер фізкультурної діяльності як у навчально-виховній, так й в соціально-побутовій, виробничій сфері говорить про єдині вимоги до забезпечення цієї діяльності, а, отже, про можливість сумісного використання однієї споруди в різних сферах (кооперування).

Висновки. Кооперування має на меті досягнення ефективності у функціонуванні мережі фізкультурно-спортивних закладів та функціональну ефективність використання шкільних спортивних споруд. Розвиток даної мережі потребує органічного включення шкільних спортивних споруд, що сприятиме зниженню витрат на нове будівництво і розв'язанню проблеми із екстенсивним виділенням нових земельних ділянок. Модернізація існуючих спортивних споруд значно скоротить час розвитку сучасної фізкультурно-спортивної мережі.

Ключові слова: спортивні споруди, кооперування, фізкультурна діяльність.

Annotation.

Introduction. The article examines the place of school sports facilities in the general network of physical culture and sports institutions and proposes the concept of their cooperative use in the system of physical culture and health activities in the social, household and industrial spheres.

Goal. to find out the place of school sports facilities in the general infrastructure of physical education activities and to determine the expediency and effectiveness of their cooperative use.

Methods. Analysis and generalization of scientific and methodical literature; analysis of regulatory and program-methodical documents in the field of physical culture and sports.

The results. Research confirms the need to change the structures of physical activity and, accordingly, the nature of the infrastructure that serves it. The unified system of physical activity «children's sports» – urban sports (club and mass) – sports of higher achievements fully corresponds in content to the system of physical recreation (or physical culture and health activities) – mass sports – sports of higher achievements. Physical education ceases to exist as an independent form of physical culture activity, and physical culture and sports work in schools is responsible for the content of the general category of physical culture and health activities (or in other words, physical recreation, «children's sports»). The only character of physical culture activity is both educational and social, the production sphere speaks of uniform requirements for ensuring this activity, and, therefore, about the possibility of joint use of one building in different spheres (cooperation).

Conclusions. Cooperation aims to achieve efficiency in the functioning of the network of physical culture and sports facilities and the functional efficiency of the use of school sports facilities. The development of this network requires the organic inclusion of school sports facilities, which will contribute to reducing the costs of new construction and solving the problem of extensive allocation of new land plots. Modernization of existing sports facilities will significantly shorten the development time of modern sports and sports time network.

Key words: sports facilities, cooperation, physical activity.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основними показниками стану фізичної культури і спорту є рівень здоров'я і фізичного розвитку різних верств населення; ступінь використання фізичної культури в різних сферах діяльності, рівень розвитку системи фізичного виховання, самодіяльного масового спорту; високі досягнення спортсменів України в окремих видах спорту; рівень забезпеченості кваліфікованими кадрами, спортивними спорудами та майном [16]. За інтегральним показником здоров'я населення – середньою очікуваною тривалістю життя людини, Україна займає одне з останніх місць в Європі [18]. В той же час світовий досвід підтверджує, що рухова активність людини протягом усього життя запобігає захворюванням та поліпшує стан здоров'я.

Критична ситуація, що сьогодні існує в сфері фізичної культури та спорту в Україні зумовлена низкою факторів, таких, як невідповідність нормативно-правової бази сучасним вимогам, недосконалість системи централізованої підготовки національних збірних команд, недостатнє бюджетне фінансування, низький рівень наукового забезпечення розвитку фізичної культури і спорту тощо [19]. Також серед них – недосконалість інфраструктури у виробничій, навчально-виховній і соціально-побутовій сфері та незадовільний стан матеріально-технічної бази – всіх видів фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, фізкультурно-спортивного спорядження і обладнання, іншого майна, призначеного для занять фізичною культурою і спортом [7]. Ці фактори негативно впливають на рівень загальної фізичної культури населення. В Україні рівень забезпечення населення фізкультурно-спортивними залами (з розрахунку на 10 тис. осіб) у 2 – 3 рази нижчий, ніж у розвинутих державах, плавальними басейнами – у 30 разів. Понад 80 відсотків спортивних майданчиків не відповідають сучасним вимогам [14].

Сучасне матеріально-технічне оснащення фізичної культури і спорту обґрунтоване багатьма науковими працями, які певним чином вплинули на розробку нових об'ємно-планувальних рішень щодо окремих та комплексних фізкультурно-спортивних споруд, нових тренажерів і тренувальних пристроїв різної конструкції, вимірювальних приладів та спортивного інвентарю, спортивного одягу та взуття; на підвищення ефективності експлуатації фізкультурно-спортивних споруд [6, 8, 15].

Але поряд з появою безлічі нових форм і видів фізкультурно-спортивних занять, що користуються попитом у населення, навіть платних послуг (аеробіка, боулінг, катання на ковзанах та ін.), темпи росту забезпеченості фізкультурно-спортивними спорудами значно нижчі необхідних. Вони розміщені без урахування вимог рівної забезпеченості населення заняттями незалежно від місця проживання й роботи, використовуються нераціонально, їх склад, типологія та якість не відповідають сучасним вимогам [13].

Мета. З'ясувати місце шкільних спортивних споруд в загальній інфраструктурі фізкультурної діяльності і визначити доцільність та ефективність їх кооперованого використання.

Матеріали і методи дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно з'ясувати місце шкільних спортивних споруд в загальній інфраструктурі фізкультурної діяльності та визначити доцільність і ефективність їх кооперованого використання. Відповідно до завдань наукового пошуку використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, серед яких: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; аналіз нормативних і програмно-методичних документів у сфері фізичної культури і спорту.

Результати дослідження та їх обговорення. На сьогодні у фізкультурній діяльності зберігається схема минулих років, коли основними її видами були масовий спорт та фізична рекреація для населення (відповідно масовий спорт та фізкультурно-оздоровча діяльність в Законі «Про фізичну культуру і спорт») і спорт вищих досягнень для обмеженого контингенту високої спортивної кваліфікації, а також фізкультурна діяльність в навчальних закладах як «закрита» система. Фізичне виховання, що за Законом провадиться лише у навчально-виховних закладах, продовжує відповідати закритій мережі фізкультурної діяльності. Споруди навчально-виховних закладів й надалі слугують виключно для фізкультурно-оздоровчої діяльності та фізичного виховання в цих закладах [20].

Яскравим прикладом іншого підходу до організації фізичної культури є втілення ідеї створення єдиної відкритої мережі фізкультурно-спортивних споруд, до якої віднесено також шкільні спортивні споруди [5].

Фізкультурно-оздоровча робота у поєднанні із фізичним вихованням, що проводиться лише у навчально-виховній сфері, різниться від фізкультурно-оздоровчої діяльності в інших сферах обов'язковим характером, але має ту саму мету – реалізацію права на заняття фізичною культурою, підтримання та зміцнення здоров'я шляхом всебічної фізичної підготовки, занять з обраного виду спорту, оздоровлення; організацію відпочинку, підйом масового фізкультурного руху та підвищення спортивної майстерності [8].

Як приклад, наведено шкільне містечко у Львові, що обслуговує також населення всього житлового району. При цьому варто наголосити на практичній відсутності спеціалізованої літератури з проектування спортивних споруд навчально-виховних закладів взагалі [17].

Розгляд даних дослідження підтверджує необхідність зміни структури фізкультурної діяльності та, відповідно, характеру інфраструктури, що її обслуговує. Єдина система фізкультурної діяльності «дитячий спорт» – міський спорт (клубний та масовий) – спорт вищих досягнень повністю відповідає за змістом системі фізична рекреація (або фізкультурно-оздоровча діяльність) – масовий спорт – спорт вищих досягнень. Єдина відмінність – включення спортивних споруд навчально-виховних закладів (шкіл) в інфраструктуру «дитячого спорту», спорту найнижчого, початкового рівня. Фізичне виховання перестає існувати як самостійний вид фізкультурної діяльності, а фізкультурно-спортивна робота в школах відповідає за змістом загальній категорії фізкультурно-оздоровчої діяльності (або інакше фізичної рекреації, «дитячого спорту»). Єдиний характер фізкультурної діяльності як у навчально-виховній, так й в соціально-побутовій, виробничій сфері говорить про єдині вимоги до забезпечення цієї діяльності, а отже, про можливість сумісного використання однієї споруди в різних сферах (кооперування).

Висновки. Кооперування має на меті досягнення ефективності у функціонуванні мережі фізкультурно-спортивних закладів та функціональну ефективність використання шкільних спортивних споруд. Розвиток даної мережі потребує органічного включення шкільних спортивних споруд, що сприятиме зниженню витрат на нове будівництво і розв'язанню проблеми із екстенсивним виділенням нових земельних ділянок. Модернізація існуючих спортивних споруд значно скоротить час розвитку сучасної фізкультурно-спортивної мережі.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на підвищення рівня залучення населення України до оздоровчо-рекреаційної рухової активності і, як наслідок, до покращення рівня здоров'я українців.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

Література

1. Богула П.О. Науково-методичні основи управління фізичною культурою і спортом в Україні. Харків. 2011. С. 192 – 193.
2. Борек З. Польський досвід оздоровчо-рекреаційної діяльності з використанням спортивних споруд типу «Орлик». *Спортивна наука України*. 2015. № 2. С. 48 – 54.

3. Виступ Голови Державної служби молоді та спорту України Равіля Сафіулліна на III Спортивному конгресі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://Dsmu.Gov.ua/index/ua/material/8732>.
4. Державні будівельні норми України. Спортивні та фізкультурно–оздоровчі споруди МБН В.2.2.–13–2003 // Державний комітет України з будівництва та архітектури. Київ, 2004.
5. Дика Т.С. Формування багатофункціональних комплексів в системі міст України. *Вісник ХДАДМ*. Харків, 2009. С. 15 – 17.
6. Дмитренко А. Ю. Спортивні споруди з тентовими покриттями, що трансформуються [Електронний доступ]. – Режим доступу: / Дмитренко А.Ю., Рябіко Г.Д., Лях В.М. [http://www.rusnauka.com/12 KPSN 2010/Stroitelsvo/63725.dok.htm](http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Stroitelsvo/63725.dok.htm)
7. Довгенько Ю. Сучасні підходи до обліку спортивних споруд в Україні. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2010. № 3. С. 11 – 13.
8. Запороженко О. Особливості формування об'ємно-планувальних рішень екологічних спортивних споруд. *Проблеми розвитку міського середовища*. 2013. Вип. 10. С. 55 – 64.
9. Імас Є., Мічуда Ю. Тенденції розвитку сфери фізичної культури та спорту в умовах сучасного ринку. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. № 2. 2015. С. 142 – 149.
10. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми «Спортивні споруди України» на 2010 – 2015 рр», режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/doccatalog/list?currDir=98679> (доступний на 10.02.2016)
11. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012 – 2016 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.Rada.gov.ua/laws/show/828-2011-%d1%80>.
12. Крамской С.И. Спортсооружения как один из основных факторов формирования физической культуры студентов. *Физическое воспитание студентов творческих специальностей*. Х. 2003. №3. С.138 – 145.
13. Мамалига С. В. Сучасні напрямки розвитку маркетингу. *Економіка і управління*. 2012. № 3. С. 72 – 77.
14. Палка Д. С. Концепція кооперованого використання шкільних спортивних споруд. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура*. 2008. № 15. С. 87 – 94.
15. Пивовар А.А. Спортивні споруди: навч.-метод. посібн. Переяслав-Хмельницький: 2011. 116 с.
16. Петрук Ю.О. Еволюція типів спортивних будівель та споруд. *Містобудування та територіальне планування*. 2013. Вип. 50. С. 537 – 541.
17. Постанова Уряду «Про генеральну схему розвитку та розміщення об'єктів фізичної культури та спорту до 2010 року» від 28 січня 2003 року №31.
18. Приступа Є.Н. Аналіз ринку фізкультурно-оздоровчих послуг у Львові. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2017. № 6(62). С. 74 – 78.
19. Решетило С. Спортивно-фізкультурні споруди та обладнання: навч. посіб. для студ. ВНЗ III-IV рівнів акредитації у галузі фіз. вих. і спорту. Л., 2010. 245 с.
20. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. ДБН В.2.2-13-2003. Державні будівельні норми України. Будинки і споруди / авт. В.В. Куцевич, І.І. Чернядьєва, Н.М. Кир'янова, Б.М. Губов, В.Ф. Гершкович, Ю.О. Сиземов, Б.Г. Польчук. – К.: Державний комітет України з будівництва та архітектури, 2003. 105 с.
21. Чеховська Л. Сучасний стан і перспективи розвитку інфраструктури масового спорту України. *Науковий часопис НПУ ім. Драгоманова*. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), Вип. 3К (84)17, Т. 1, С. 526 – 531.

References

1. Bohula P.O. Scientific and methodological foundations of physical culture and sports management in Ukraine. Kharkiv. 2011. P. 192 – 193.
2. Borek Z. Polish experience of health and recreation activities using sports facilities of the «Orlyk» type. *Sports science of Ukraine*. 2015. No. 2. P. 48 – 54.
3. Speech of the Head of the State Youth and Sports Service of Ukraine Ravil Safiullin at the 3rd Sports Congress of Ukraine. [Electronic resource]. Access mode: <http://Dsmu.Gov.ua/index/ua/material/8732>.
4. State building regulations of Ukraine. Sports and physical culture and recreation facilities of the MBN V.2.2.–13–2003 // State Committee of Ukraine on Construction and Architecture. Kyiv, 2004.
5. Dyka T.S. Formation of multifunctional complexes in the system of cities of Ukraine. *Herald of KhDADM*. Kharkiv, 2009. P. 15 – 17.

6. Dmytrenko A.Yu. Sports facilities with transformable awnings [Electronic access]. – Access mode: / Dmytrenko A.Yu., Ryabiko G.D., Lyakh V.M. http://www.rusnauka.com/12_KPSN2010/Stroitelsvo/63725.dok.htm
7. Dovgenko Yu. Modern approaches to the accounting of sports facilities in Ukraine. *Sports Bulletin of the Dnieper Region*. 2010. No. 3. P. 11 – 13.
8. Zaporozhenko O. Peculiarities of the formation of volume-planning decisions of ecological sports facilities. *Problems of the development of the urban environment*. 2013. Issue 10. P. 55 – 64.
9. Imas E., Michuda Y. Development trends in the sphere of physical culture and sports in the conditions of the modern market. *Theory and methodology of physical education and sports*. No. 2. 2015. P. 142 – 149.
10. Concept of the National Targeted Social Program «Sports Facilities of Ukraine» for 2010 – 2015», access mode: http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk_/doccatalog/list?currDir=98679 (accessed on 02/10/2016)
11. Concept of the National Targeted Social Program for the Development of Physical Culture and Sports for 2012-2016 [Electronic resource]. Access mode: <http://zakon.Rada.gov.ua/laws/show/828-2011-%d1%80>.
12. Kramskoi S.I. Sports equipment as one of the main factors in the formation of physical culture of students. *Physical education of students of creative specialties*. Kh. 2003. No. 3. P. 138 – 145.
13. Mamalyga S. V. Modern directions of marketing development. *Economics and management*. 2012. No. 3. pp. 72 – 77.
14. Palka D. S. The concept of cooperative use of school sports facilities. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and of Arts. Art History. Architecture*. 2008. No. 15. P. 87 – 94.
15. Pivovar A.A. Sports facilities: teaching and method manual. Pereyaslav-Khmelnytskyi: 2011. 116 p.
16. Petruk Yu.O. Evolution of types of sports buildings and structures. *Urban planning and territorial planning*. 2013. Issue 50. P. 537 – 541.
17. Resolution of the Government «On the general scheme of development and placement of physical culture and sports facilities until 2010» dated January 28, 2003 No. 31.
18. Prystupa Ye.N. Analiz rynku fizkulturno-ozdorovchych posluh u Lvovi. *Slobozhanskyi naukovosporivnyi visnyk*. 2017. № 6(62). S. 74 – 78.
19. Reshetylo S. Sports and physical culture facilities and equipment: education. manual for students Universities of III-IV accreditation levels in the field of physics. exit and sports. L., 2010. 245 p.
20. Sports and physical culture and health facilities. DBN V.2.2-13-2003. State building regulations of Ukraine. Buildings and structures / author. V.V. Kutsevich, I.I. Chernyadyeva, N.M. Kiryanova, B.M. Gubov, V.F. Hershkovich, Yu.O. Sizemov, B.G. Polchuk. K.: State Committee of Ukraine on Construction and Architecture, 2003. 105 p.
21. Chekhovska L. Current state and prospects for the development of the mass sports infrastructure of Ukraine. *Scientific journal of the NPU named after Drahomanova*. Series 15, Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), Vol. 3K (84)17, Vol. 1, pp. 526-531.